

Brüssel, 30. juuni 2023
(OR. en)

11147/23

ECOFIN 672
UEM 206
SOC 498
EMPL 349
COMPET 693
ENV 772
EDUC 285
RECH 317
ENER 408
JAI 918
GENDER 149
ANTIDISCRIM 143
JEUN 187
SAN 424

MÄRKUS

Saatja:	Nõukogu peasekretariaat
Saaja:	Alaliste esindajate komitee / nõukogu
Eelmise dok nr:	9842/1/23 REV 1
Komisjoni dok nr:	COM(2023) 617 final
Teema:	NÕUKOGU SOOVITUS, milles käsitletakse Ungari 2023. aasta riikliku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Ungari 2023. aasta lähenemisprogrammi kohta

---

Delegatsioonidele edastatakse eespool nimetatud nõukogu soovitusel eelnõu, mis põhineb komisjoni soovitusel COM(2023) 617 final ning mida on arutanud nõukogu ja Euroopa Ülemkogu.

NÕUKOGU SOOVITUS,

...

**milles käsitletakse Ungari 2023. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus
Ungari 2023. aasta lähenemisprogrammi kohta**

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrust (EÜ) nr 1466/97 eelarveseisundi järelevalve ning majanduspoliitika järelevalve ja kooskõlastamise tõhustamise kohta,¹ eriti selle artikli 9 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrust (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta,² eriti selle artikli 6 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitusi,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

---

¹ EÜT L 209, 2.8.1997, lk 1.

² ELT L 306, 23.11.2011, lk 25.

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

- (1) 19. veebruaril 2021 jõustus Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/241,³ millega loodi taaste- ja vastupidavusrahistu (edaspidi „rahastu“). Rahastust antakse liikmesriikidele rahalist toetust reformide ja investeeringute elluviimiseks ning sellega kaasneb liidu rahastatav fiskaalne impulss. Kooskõlas Euroopa poolaasta prioriteetidega aitab rahastu kaasa majanduslikule ja kaasavale taastumisele ning kestlike ja majanduskasvu soodustavate reformide ja investeeringute tegemisele, eelkõige rohe- ja digipööret edendavate reformide ja investeeringute tegemisele, et muuta liikmesriikide majandus vastupidavamaks. Samuti aitab see tugevdada riigi rahandust ning hoogustada majanduskasvu ja töökohtade loomist keskpikas ja pikas perspektiivis, parandada territoriaalset ühtekuuluvust liidus ja toetada Euroopa sotsiaalõiguste samba jätkuvat rakendamist. 30. juunil 2022 ajakohastati vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 11 lõikele 2 rahastust igale liikmesriigile eraldatavat maksimaalset rahalist toetust.

---

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. veebruari 2021. aasta määrus (EL) 2021/241, millega luuakse taaste- ja vastupidavusrahistu (ELT L 57, 18.2.2021, lk 17).

- (2) 22. novembril 2022 võttis komisjon vastu 2023. aasta kestliku majanduskasvu analüüsi, mis tähistas majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta (2023) algust. 23. märtsil 2023 kiitis Euroopa Ülemkogu heaks 2023. aasta kestliku majanduskasvu analüüsi prioriteetid, mis on koondunud konkurentsivõimelise kestlikkuse nelja mõõtme ümber. 22. novembril 2022 võttis komisjon määruse (EL) nr 1176/2011 alusel vastu ka 2023. aasta häiremehhanismi aruande, milles nimetati Ungarit ühe liikmesriigina, kus võib esineda tasakaalustamatus või kus võib esineda oht selle tekkimiseks. Seetõttu on põhjalik analüüs vajalik. Komisjon võttis vastu ka soovitus euroala majanduspoliitikat käsitleva nõukogu soovitus kohta ning ettepaneku 2023. aasta ühise tööhõivearuande kohta, milles analüüsitakse tööhõivesuuniste ja Euroopa sotsiaaldiguste samba põhimõtete rakendamist. Nõukogu võttis 16. mail 2023 vastu euroala majanduspoliitikat käsitleva soovitus⁴ (edaspidi „2023. aasta euroala käsitlev soovitus“) ja 13. märtsil 2023 ühise tööhõivearuande.
- (3) Kuigi liidu riikide majandus on olnud märkimisväärselt vastupidav, avaldab geopoliitiline kontekst jätkuvalt negatiivset mõju. Kuna liit toetab kindlalt Ukrainat, keskendutakse liidu majandus- ja sotsiaalpoliitika tegevuskavas sellele, et vähendada lühiajalises perspektiivis energiašokkide negatiivset mõju nii haavatavatele leibkondadele kui ka ettevõtetele ning jätkata jõupingutusi, et viia ellu rohe- ja digipööre, toetada kestlikku ja kaasavat majanduskasvu, tagada makromajanduslik stabiilsus ja suurendada vastupidavust keskpikas perspektiivis. Samuti keskendutakse selles jõuliselt liidu konkurentsivõime ja tootlikkuse suurendamisele.

---

⁴ Nõukogu 16. mai 2023. aasta soovitus euroala majanduspoliitika kohta (ELT C 180, 23.5.2023, lk 1).

- (4) 1. veebruaril 2023 avaldas komisjon teatise „Rohelise kokkuleppe tööstuskava kliimaneutraalsuse ajastuks“ (edaspidi „roheline kokkuleppe tööstuskava“). Rohelise kokkuleppe tööstuskava eesmärk on edendada liidu nullnetotööstuse konkurentsivõimet ja toetada kiiret üleminekut kliimaneutraalsusele. See täiendab Euroopa roheline kokkuleppe ja kava „REPowerEU“ raames tehtavaid jõupingutusi. Sellega tahetakse samuti luua keskkond, mis aitaks paremini suurendada liidu tootmisvõimsust nullnetotehnoloogia ja toodete osas, mida on vaja liidu ambitsioonikate kliimaeesmärkide saavutamiseks, samuti tagada juurdepääs asjakohastele kriitilise tähtsusega toorainetele, sealhulgas mitmekesistades hankimist, kasutades parimal viisil liikmesriikide maavarasid ja maksimeerides toorainete ringlussevõttu. Rohelise kokkuleppe tööstuskava põhineb neljal sambal: prognoositav ja lihtsam õigusraamistik, kiirem juurdepääs rahastusele, oskuste edendamine ning avatud kaubandus tarneahelate vastupidavuse tagamiseks. Komisjon avaldas 16. märtsil 2023 ka teatise „ELi pikaajaline konkurentsivõime: pilk 2030. aasta järgsesse aega“, milles on esitatud üheksa üksteist tugevdavat tegurit koos eesmärgiga luua majanduskasvu soodustav õigusraamistik. Teatistes seatakse poliitilised prioriteedid, mille eesmärk on aktiivselt tagada struktuursed parandused, sihipärased investeeringud ja reguleerivad meetmed liidu ja selle liikmesriikide pikaajalise konkurentsivõime edendamiseks. Allpool esitatud soovitusel aitavad neid prioriteete ellu viia.
- (5) 2023. aastal jätkub majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta areng kooskõlas rahastu rakendamisega. Taaste- ja vastupidavuskavade täielik rakendamine on jätkuvalt oluline Euroopa poolaasta poliitiliste prioriteetide elluviimiseks, kuna kavades käsitletakse kõiki viimastel aastatel esitatud asjakohaseid riigipõhiseid soovitusi või märkimisväärset osa neist. 2019., 2020. ja 2022. aasta riigipõhised soovitusel on jätkuvalt sama asjakohased ka taaste- ja vastupidavuskavade puhul, mis on läbi vaadatud või mida on ajakohastatud või muudetud vastavalt määruse (EL) 2021/241 artiklitele 14, 18 ja 21.

- (6) 27. veebruaril 2023 vastu võetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2023/435⁵ (edaspidi „REPowerEU määrus“) eesmärk on kaotada kiiresti järkjärguliselt liidu sõltuvus Venemaa fossiilkütuste impordist. See aitab tugevdada energiapuulgeolekut ja mitmekesisitada liidu energiavarustust ning suurendada samal ajal taastuvate energiaallikate kasutuselevõttu, energiasalvestusvõimsust ja energiatõhusust. REPowerEU määrus võimaldab liikmesriikidel lisada oma riiklikesse taaste- ja vastupidavuskavadesse uue REPowerEU peatüki, et rahastada olulisi reforme ja investeeringuid, mis aitavad saavutada REPowerEU eesmärke. Samuti aitavad kõnealused reformid ja investeeringud suurendada liidu nullnetotööstuse konkurentsivõimet, nagu on kirjeldatud roheline kokkuleppe tööstuskavas, ja käsitleda energiaalaseid riigipõhiseid soovitusi, mis esitati liikmesriikidele 2022. aastal ja esitatakse neile asjakohasel juhul ka 2023. aastal. REPowerEU määrusega kehtestatakse uus tagastamatu rahalise toetuse kategooria, mille kaudu saavad liikmesriigid rahastada taaste- ja vastupidavuskavade raames uusi energiaga seotud reforme ja investeeringuid.

---

⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. veebruari 2023. aasta määrus (EL) 2023/435, millega muudetakse määrust (EL) 2021/241 riiklike taaste- ja vastupidavuskavade REPowerEU peatükkide osas ning määrusi (EL) nr 1303/2013, (EL) 2021/1060 ja (EL) 2021/1755 ning direktiivi 2003/87/EÜ (ELT L 63, 28.2.2023, lk 1).

- (7) 8. märtsil 2023 võttis komisjon vastu teatise, milles esitatakse eelarvepoliitika suunised 2024. aastaks (edaspidi „8. märtsi 2023. aasta teatis“). Selle eesmärk on toetada liikmesriike stabiilsus- ja lähenemisprogrammide koostamisel ning seeläbi tugevdada poliitika koordineerimist. Komisjon tuletas meelde, et stabiilsuse ja kasvu pakti üldise vabastusklausli kohaldamine lõpetatakse 2023. aasta lõpus. Komisjon kutsus üles kohaldama 2023.–2024. aastal eelarvepoliitikat, mis tagab võla jätkusuutlikkuse keskpikas perspektiivis ja suurendab kestlikul viisil potentsiaalset majanduskasvu, ning kutsus liikmesriike üles määrama oma 2023. aasta stabiilsus- ja lähenemisprogrammides kindlaks, kuidas eelarvekavadega tagatakse keskpikas perspektiivis eelarvepuudujäägi aluslepingus sätestatud kontrollväärtuse 3 % sisemajanduse koguproduktist (edaspidi „SKP“) järgimine ning võla usutav ja pidev vähendamine või selle hoidmine usaldusväärsel tasemel. Komisjon kutsus samuti liikmesriike üles kaotama järk-järgult riiklikud eelarvemeetmed, mis on kehtestatud leibkondade ja ettevõtete kaitsmiseks energiahinnašoki eest, ja alustama kõige vähem suunatud meetmetest. Komisjon märkis, et kui uue energiahinnasurve tõttu on vaja toetusmeetmeid pikendada, peaksid liikmesriikide sellised meetmed olema paremini suunatud haavatavatele leibkondadele ja ettevõtetele. Komisjon teatas, et eelarvesoovitused tuleks kvantifitseerida ja diferentseerida. Lisaks, nagu on kavandatud komisjoni 9. novembri 2022. aasta teatises ELi majandusjuhtimise raamistiku reformimise suuniste kohta, sõnastatakse eelarvesoovitused esmaste netokulude põhjal. Komisjon soovitas, et kõik liikmesriigid jätkavad riiklikult rahastatavaid investeeringuid ning tagavad rahastu ning muude liidu vahendite tõhusa kasutamise, eelkõige seoses rohe- ja digipöördega ning vastupidavuseesmärkidega. Komisjon märkis, et teeb nõukogule ettepaneku, et kehtivate õigusnormide kohased ülemäärased eelarvepuudujäägi menetlused algatatakse 2024. aasta kevadel 2023. aasta andmete põhjal.

- (8) 26. aprillil 2023 esitas komisjon seadusandlikud ettepanekud liidu majanduse juhtimise eeskirjade põhjalikuks reformimiseks. Ettepanekute põhieesmärk on parandada valitsemissektori võla jätkusuutlikkust ning edendada reformide ja investeringute kaudu kõigis liikmesriikides kestlikku ja kaasavat majanduskasvu. Komisjon soovib ettepanekutega suurendada riikide isevastutust, lihtsustada raamistikku ja keskenduda enam keskpikale perioodile, millega kaasneb tõhus ja ühtsem täitmise tagamine. ELi majandusjuhtimise raamistiku reformimise suuniseid käsitlevate nõukogu 14. märtsi 2023. aasta järelduste kohaselt on eesmärk viia seadusandlik töö lõpule 2023. aastal.
- (9) 11. mail 2021 esitas Ungari vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 18 lõikele 1 komisjonile oma riikliku taaste- ja vastupidavuskava. Komisjon hindas määruse (EL) 2021/241 artikli 19 kohaselt taaste- ja vastupidavuskava asjakohasust, tulemuslikkust, tõhusust ja sidusust kooskõlas kõnealuse määruse V lisas sätestatud hindamissuunistega. 15. detsembril 2022 võttis nõukogu vastu rakendusotsuse, millega kiidetakse heaks Ungari taaste- ja vastupidavuskavale antud hinnang⁶. Osamaksete tegemine sõltub komisjoni otsuse vastuvõtmisest, mis on tehtud vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 24 lõikele 5 selle kohta, et Ungari on rahuldavalt täitnud nõukogu rakendusotsuses sätestatud asjaomased eesmärgid ja sihid. Rahuldav täitmine eeldab, et varem saavutatud eesmäärke ja sihte ei ole tagasi pööratud.

---

⁶ ST 15447/22; ST 15447/22 ADD 1.

- (10) 2. mail 2023 esitas Ungari oma 2023. aasta riikliku reformikava ja oma 2023. aasta lähenemisprogrammi kooskõlas määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 8 lõikega 1. Selleks et võtta arvesse kõnealuste dokumentide omavahelisi seoseid, hinnati neid koos. Vastavalt määruse (EL) 2021/241 artiklile 27 kajastab 2023. aasta riiklik reformikava ka Ungari kaks korda aastas esitatavat aruannet taaste- ja vastupidavuskava täitmisel tehtud edusammude kohta. 1. juunil 2023 jõustus uus kohtusüsteemi seadus.
- (11) 24. mail 2023 avaldas komisjon Ungari kohta 2023. aasta riigiaruande. Selles hinnati Ungari edusamme nõukogu poolt aastatel 2019–2022 vastu võetud asjaomaste riigipõhiste soovitude järgimisel ning tehti kokkuvõtte sellest, kuidas Ungari on taaste- ja vastupidavuskava rakendanud. Kõnealuse analüüsi põhjal tehti riigiaruandes kindlaks puudused seoses probleemidega, mida taaste- ja vastupidavuskavas ei käsitleta või käsitletakse ainult osaliselt, ning uute ja esilekerkivate probleemidega. Samuti hinnati Ungari edusamme Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamisel ning liidu peamiste tööhõive, oskuste ja vaesuse vähendamise eesmärkide ning Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni kestliku arengu eesmärkide saavutamisel.

(12) Komisjon tegi määruse (EL) nr 1176/2011 artikli 5 alusel Ungari kohta põhjaliku analüüsi ja avaldas selle tulemused 24. mail 2023. Komisjon jõudis järeldusele, et Ungaris esineb makromajanduslik tasakaalustamatus. Ennekõike on kasvanud väga suure hinnasurve ning välise ja valitsemissektori rahastamisvajadustega seotud haavatavused, mis on praegu märkimisväärsed. Inflatsioon on oluliselt kiirenenud ja ei näita veel aeglustumise märke. Juhul kui inflatsioon püsib tempokana pikema aja jooksul, võib see kulude konkurentsivõimet veelgi vähendada ja rahastamiskulud võivad püsida suurena. Jooksevkonto praegune suur puudujääk suurenes oluliselt 2022. aasta kõrgete energiahindade tõttu ja lühiajaline välisvõlg on kasvanud. Jooksevkonto olukorra paranemine 2023. ja 2024. aastal sõltub energiahindade languse eeldatavast jätkumisest; sellest hoolimata püsib jooksevkonto puudujääk prognooside kohaselt nii 2023. kui ka 2024. aastal märkimisväärne. Jooksevkonto dünaamika seisukohast on oluline majanduse suur energiamahukus. Valitsemissektori eelarve puudujääk on olnud suur, tulenedes ainult osaliselt poliitilistest meetmetest pandeemiale ja energiakriisile reageerimiseks, ja selle arvele saab kirjutada suure osa majanduse võetud välislaenudest. Valitsemissektori võla suhe SKPsse on tänu SKP tuntavale nominaalkasvule vähenenud, kuid selle võib küsitavaks muuta majandustegevuse aeglustumine ja suure puudujäägi püsimine. 2021. aastast on kasvanud riigi laenukasutuse kulutused ja valitsus seisab silmitsi üha suureneva intressikoormusega, samas kui võlatähtjad on veel suhteliselt kaugel. Viie aasta jooksul kahekordistusid eluasemete hinnad, kuid hinnatõus peatus 2022. aasta lõpus. Sellest hoolimata tundub nominaalhindade märkimisväärne langus vähetõenäoline, arvestades leibkondade väikest võlakoormust, aga samuti praegust suurt inflatsiooni. Kindlakstehtud haavatavusi on suurendanud poliitiline ebajärjekindlus. Selleks et tagada eelarve ja välispositsiooni kestlikkus ning vastata inimeste ootustele, on ülimalt oluline tõhusalt koordineeritav ja selgelt piiritletud makromajanduspoliitika, mis tugineb kindlale institutsioonilisele poliitikaraamistikule. Eelduste kohaselt aitab Ungari taaste- ja vastupidavuskavasse kuuluvate struktuurireformide õigeaegne ja täielik rakendamine vähendada makromajanduslikku haavatavust ning toetab majanduskasvu ja kohendamist keskpikal perioodil.

- (13) Eurostati kinnitatud andmete kohaselt vähenes Ungari valitsemissektori eelarvepuudujääk 7,1 %-lt SKPst 2021. aastal 6,2 %-le SKPst 2022. aastal, samas kui valitsemissektori võlg vähenes 76,6 %-lt SKPst 2021. aasta lõpus 73,3 %-le SKPst 2022. aasta lõpus. 24. mail 2023 avaldas komisjon aluslepingu artikli 126 lõike 3 kohase aruande. Kõnealuses aruandes arutati Ungari eelarveseisundit, kuna 2022. aastal ületas riigi valitsemissektori eelarvepuudujääk aluslepingus sätestatud kontrollväärtust 3 % SKPst. Aruandes jõuti järeldusele, et puudujäägikriteerium ei ole täidetud. Kooskõlas 8. märtsi 2023. aasta teatisega ei teinud komisjon ettepanekut algatada 2023. aasta kevadel uued ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlused. Seejärel märkis komisjon, et teeb nõukogule ettepaneku, et ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlused algatataks 2024. aasta kevadel 2023. aasta andmete põhjal. Ungari peaks seda arvesse võtma oma 2023. aasta eelarve täitmisel ja 2024. aasta eelarve koostamisel.

- (14) Valitsemissektori eelarvepositsiooni on mõjutanud eelarvepoliitilised meetmed, mis on võetud energiahindade tõusu majandusliku ja sotsiaalse mõju leevendamiseks. 2022. aastal hõlmasid sellised tulused vähendavad eelarvepoliitilised meetmed kütuseaktsiisi alandamist, samas kui sellised kulusid suurendavad eelarvepoliitilised meetmed hõlmasid toetusi kommunaalteenustajatele elamutes tarbitava energia hinna ülempiiride tõttu kantud kahju eest ja abikavasid energiamahukatele ettevõtetele. Osaliselt tasakaalustasid nende meetmete kulu uued maksud energiatootjate ja -tarnijate ootamatult kasumilt, ennekõike ajutine maks Brenti ja Urals nafta hinnavahelt, ajutine maks energiatarnijate tulult ja ajutine kaevandusloa tasu suurendamine. Komisjoni hinnangul oli kõnealuste meetmete eelarveline netokulu 2022. aastal 1,0 % SKPst. Valitsemissektori eelarvepositsiooni on mõjutanud ka Ukraina põgenike ajutise kaitsega seotud eelarvekulud, mis olid 2022. aastal hinnanguliselt 0,1 % SKPst. Samal ajal vähenesid COVID-19 kriisiga seotud ajutiste erakorraliste meetmete hinnangulised kulud 1,9 %-lt SKPst 2021. aastal 0,1 %-le SKPst 2022. aastal.
- (15) 18. juunil 2021 soovitas nõukogu Ungaril⁷ säilitada 2022. aastal toetav eelarvepoliitika, sealhulgas rahastust saadav impulss, ning riiklikult rahastatavad investeeringud.

---

⁷ Nõukogu 18. juuni 2021. aasta soovitus, milles esitatakse nõukogu arvamus Ungari 2021. aasta lähenemisprogrammi kohta (ELT C 304, 29.7.2021, lk 78).

- (16) Komisjoni hinnangul oli eelarvepoliitika⁸ 2022. aastal toetav (–0,4 % SKPst), nagu nõukogu soovitas. Nagu nõukogu soovitas, jätkas Ungari majanduse taastamise toetamist rahastust rahastatavate investeeringutega. Rahastu toetustest ja muudest liidu vahenditest rahastatud kulude maht oli 2022. aastal 1,5 % SKPst (2021. aastal 2,1 % SKPst). Rahastu toetustest ja muudest liidu vahenditest rahastatud kulude vähenemine 2022. aastal oli tingitud Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide vähesemast kasutamisest. Riiklikult rahastatavad investeeringud andsid eelarvepoliitikasse pärssiva panuse 0,2 protsendipunkti⁹. Seega ei säilitanud Ungari riiklikult rahastatavaid investeeringuid, kuigi nõukogu oli seda soovitanud. Samal ajal andis riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude kasv (ilma uute tulumeetmeteta) eelarvepoliitikasse pärssiva panuse 0,6 protsendipunkti. Seega hoidis Ungari riiklikult rahastatavate jooksvate kulude kasvu piisavalt kontrolli all.

---

⁸ Eelarvepoliitikat mõõdetakse esmaste kulude (ilma kaalutusõigusel põhinevate tulumeetmeteta) muutusena keskpika perioodi potentsiaalse majanduskasvu suhtes, jättes välja COVID-19 kriisiga seotud ajutised erakorralised meetmed, kuid võttes arvesse rahastu tagastamatute toetuste ja muude liidu vahenditega rahastatavaid kulusid. Üksikasjalikum teave on esitatud eelarvestatistikatabelite tekstikastis 1.

⁹ Muud riiklikult rahastatavad kapitalikulud andsid ekspansiivse panuse 1,7 protsendipunkti SKPst, mis tulenes valitsemissektorisse kuuluva spetsiaalse üksuse poolse gaasivarude ostutehingu mõjust.

- (17) 2023. aasta lähenemisprogrammi eelarveprognooside aluseks olev makromajanduslik stsenaarium on 2023. aastal ja pärast seda soodsam kui komisjoni 2023. aasta kevadprognoosis märgitud. Valitsuse prognoosi kohaselt kasvab reaalne SKP 2023. aastal 1,5 % ja 2024. aastal 4,0 %. Komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt on SKP reaalkasv sellega võrreldes väiksem – 2023. aastal 0,5 % ja 2024. aastal 2,8 % –, peamiselt tulenevalt eeldusest, et eratarbimine kasvab vähem, mis on tingitud nominaalpalkade eeldatavast väiksemast tõusust ja veidi kõrgemast töötuse määrast. Lisaks sellele prognoosib komisjoni valitsemissektori tarbimise ja netoeksporti väiksemat kasvu. Komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohane SKP nominaalkasv on prognoosiperioodil väiksem, seda tulenevalt SKP eeldatavast väiksemast kasvust ja SKP deflaatorist.
- (18) Valitsus prognoosib oma 2023. aasta lähenemisprogrammis, et valitsemissektori eelarve puudujääk väheneb 2023. aastal 3,9 %-le SKPst. 2023. aastal toimuv vähenemine kajastab ennekõike suuremat maksutulu, mille tingib kiire inflatsioon ning ajutised ootamatult kasumilt võetavad ja valdkondlikud maksud, mille mahuks hinnatakse 2023. aastal 1,5 % SKPst. 2023. aasta lähenemisprogrammi kohaselt peaks valitsemissektori võla suhe SKPsse vähenema 73,3 %-lt SKPst 2022. aasta lõpus 69,7 %-le SKPst 2023. aasta lõpus. Komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt on valitsemissektori eelarvepuudujääk 2023. aastal 4,0 % SKPst. See on kooskõlas 2023. aasta lähenemisprogrammis prognoositud eelarvepuudujäägiga. Komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt on valitsemissektori võla suhe SKPsse 2023. aasta lõpus kõrgem (70,7 %). Erinevus tuleneb komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohasest väiksemast SKP kasvust ja SKP deflaatorist.

- (19) 2023. aastal peaksid valitsemissektori eelarvepositsiooni jätkuvalt mõjutama eelarvemeetmed, mida on võetud energiahindade tõusu majandusliku ja sotsiaalse mõju leevendamiseks. Need hõlmavad 2022. aastast pikendatud meetmeid, ennekõike toetusi kommunaalteenustajatele elamutes tarbitava energia hinna ülempiiride tõttu kantud kahju eest ja abikavasid energiamahukatele ettevõtetele. Osaliselt tasakaalustavad nende meetmete kulu endiselt maksud energiatarnijate ootamatult kasumilt. Neid tulusid arvesse võttes on komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt toetusmeetmete eelarveline netokulu 2023. aastal 1,2 % SKPst¹⁰. 2023. aasta meetmed ei näi olevat suunatud kõige haavatavamatele leibkondadele või ettevõtetele ning enamik neist ei säilita täielikult hinnasignaali energianõudluse vähendamiseks ja energiatõhususe suurendamiseks. Seega puuduvad suunatud toetusmeetmed, mida nõukogu 12. juuli 2022. aasta soovitus¹¹ järgimise hindamisel arvesse võtta.
- (20) Oma 12. juuli 2022 soovitusel soovitas nõukogu Ungaril võtta meetmeid, tagamaks 2023. aastal, et riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude kasv on kooskõlas üldiselt neutraalse eelarvepoliitikaga,¹² võttes arvesse jätkuvat ajutist ja sihipärast toetust leibkondadele ja ettevõtetele, kes on energiahindade tõusu suhtes kõige haavatavamad, ja Ukrainast põgenevatele inimestele. Ungari peaks olema valmis kohandama jooksvaid kulusi vastavalt muutuvale olukorrale. Samuti soovitati Ungaril suurendada avaliku sektori investeeringuid rohe- ja digipöördesse ning energiajulgeolekusse, võttes arvesse algatust „REPowerEU“, sealhulgas kasutades rahastut ja muid liidu vahendeid.

---

¹⁰ See näitaja kajastab nende meetmete aastaste eelarvekulude taset, sealhulgas jooksvaid tulusid ja kulusid ning asjakohasel juhul kapitalikulumeetmeid.

¹¹ Nõukogu 12. juuli 2022. aasta soovitus, milles käsitletakse Ungari 2022. aasta riikliku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Ungari 2022. aasta lähenemisprogrammi kohta (ELT C 334, 1.9.2022, lk 136).

¹² Komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt on Ungari keskpika perioodi (kümne aasta keskmine) nominaalne potentsiaalne SKP kasv, mida kasutatakse eelarvepoliitika mõõtmiseks, hinnanguliselt 16,6 %.

(21) Komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt on eelarvepoliitika 2023. aastal kiire inflatsiooni tingimustes pärssiv (+4,2 % SKPst). See järgneb 2022. aasta ekspansiivsele eelarvepoliitikale (−0,4 % SKPst). Riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude kasv (ilma kaalutusõigusel põhinevate tulumeetmeteta) peaks andma 2023. aastal eelarvepoliitikasse pärssiva panuse 2,2 % SKPst. Seega on riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude prognoositud kasv nõukogu 12. juuli 2022. aasta soovitusena kooskõlas. Rahastu toetustest ja muudest liidu vahenditest rahastatavate kulude maht on prognoosi kohaselt 2023. aastal 2,3 % SKPst, samas kui riiklikult rahastatavad investeeringud annavad prognoosi kohaselt eelarvepoliitikasse pärssiva panuse 0,6 protsendipunkti¹³. Seega kavatakse Ungari rahastada täiendavaid investeeringuid rahastust ja muudest liidu vahenditest, kuigi ta ei säilita prognoosi kohaselt riiklikult rahastatavaid investeeringuid. Ungari kavatakse rahastada avaliku sektori investeeringuid rohe- ja digipöördesse ning energiajulgeolekusse – kavas on arendada elektrivõrku, uuendada linnalähedasi raudteevõrke, toetada elumajadele paigaldatavate päikesepaneelide kasutamist, varustada sülearvutitega põhi- ja keskkooli klasside õpetajad ja õpilased ja võtta meetmeid tervishoiu digiüleminekuks, mida rahastatakse rahastust ja muudest liidu vahenditest.

---

¹³ Muud riiklikult rahastatavad kapitalikulud peaksid andma pärssiva panuse 2,2 protsendipunkti SKPst. Muude kapitalikulude suur vähenemine 2023. aastal on seotud märkimisväärse mõjuga, mis tulenes valitsemissektorisse kuuluva spetsiaalse üksuse poolsest gaasivarude ostutehingust 2022. aastal.

- (22) 2023. aasta lähenemisprogrammi kohaselt peaks valitsemissektori eelarvepuudujääk 2024. aastal vähenema 2,9 %-le SKPst. 2024. aasta vähenemine kajastab ennekõike valitsemissektori kogukulude märkimisväärselt vähenenud osakaalu SKPs, ennekõike mis puudutab kapitali kogumahutusi põhivarasse, vahetarbimist ja hüvitisi töötajatele. Vastavalt 2023. aasta lähenemisprogrammile prognoositakse, et valitsemissektori võla suhe SKPsse väheneb 2024. aasta lõpus 66,7 %-le. Prognoosi koostamise ajal teada olevate poliitikameetmete põhjal hinnatakse komisjoni 2023. aasta kevadprognoosis, et valitsemissektori eelarvepuudujääk moodustab 2024. aastal 4,4 % SKPst. See on rohkem kui 2023. aasta lähenemisprogrammis kavandatud puudujääk, peamiselt tulenevalt suurematest eeldatavatest kulutustest kapitali kogumahutustele põhivarasse – kooskõlas viimaste suundumustega – ja suuremast vahetarbimisest, mille tingib endiselt kestev inflatsioonisurve. Komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt on valitsemissektori võla suhe SKPsse 2024. aasta lõpuks kõrgem (71,1 %).
- (23) 2023. aasta lähenemisprogrammis nähakse ette mõne energiatoetusmeetme järkjärguline kaotamine 2024. aastal. Komisjoni praegusel hinnangul on energiatoetusmeetmete netokulu 2024. aastal 0,4 % SKPst, võrreldes 1,2 %ga SKPst 2023. aastal. Need hinnangud sõltuvad eeldusest, et energiahinnad ei tõuse uuesti. Energiantoetusmeetmed, mis peaksid praeguste kavade kohaselt 2024. aastal kehtima jääma, ei näi olevat suunatud haavatavatele leibkondadele või ettevõtetele. Need ei säilita täielikult hinnasignaali energianõudluse vähendamiseks ja energiatõhususe suurendamiseks.

(24) Määrusega (EÜ) nr 1466/97 on seatud struktuurse eelarvepositsiooni iga-aastase parandamise sihtmärgiks 0,5 % SKPst,¹⁴ et liikuda keskpika perioodi eelarve-eesmärgi suunas. Võttes arvesse riigi rahanduse jätkusuutlikkuse kaalutlusi ja vajadust vähendada eelarvepuudujääki allapoole aluslepingus sätestatud kontrollväärtust 3 % SKPst, oleks komisjoni hinnangul asjakohane parandada struktuurset eelarvepositsiooni 2024. aastal vähemalt 0,5 % SKPst. Sellise paranemise tagamiseks ning kooskõlas komisjoni meetodikaga ei tohiks riiklikult rahastatavate esmaste netokulude¹⁵ kasv 2024. aastal ületada 4,4 %, nagu on kajastatud käesolevas soovitusel. See aitab vähendada ka alusinflatsiooni, mis on liidu keskmisest tunduvalt kiirem ja võib püsimise korral pärssida konkurentsivõimet, ning kaitsta välispositsiooni. Samal ajal tuleks ülejäänud energiatoetusmeetmed (komisjoni praeguse hinnangu kohaselt 1,2 % SKPst 2023. aastal) sõltuvalt energiaturu suundumustest järk-järgult kaotada, alustades kõige vähem suunatud meetmetest, ning sellest tulenevat kokkuhoidu tuleks kasutada valitsemissektori eelarvepuudujäägi vähendamiseks. Komisjoni hinnangute kohaselt tooks see kaasa esmaste netokulude kasvu, mis on väiksem kui 2024. aastaks soovitatud.

---

¹⁴ Määruse (EÜ) nr 1466/97 artikkel 5 nõuab ka kohandamist rohkem kui 0,5 % SKPst liikmesriikide puhul, kelle valitsemissektori võlg ületab 60 % SKPst või kelle võla jätkusuutlikkusega seotud riskid on suuremad.

¹⁵ Esmased netokulud on riiklikult rahastatavad kulud ilma kaalutlusõigusel põhinevate tulumeetmeteta ning need ei hõlma intressikulud ega tsüklilisi töötuskulusid.

- (25) Eeldades, et poliitikat ei muudeta, prognoositakse komisjoni 2023. aasta kevadprognoosis, et riiklikult rahastatavad esmased netokulud kasvavad 2024. aastal 7,0 %, mis on soovitatud kasvumäärast rohkem. Komisjoni 2023. aasta kevadprognoosis ette nähtud kohandus on väiksem kui energiatoetusmeetmete täielikust kaotamisest saadav kokkuhoid; selle põhjuseks on suuremad kulutused vahetarbimisele ja kapitali kogumahutustele põhivarasse ning ajutiste ootamatult kasumilt võetavate ja valdkondlike maksude eeldatav järkjärguline kaotamine.
- (26) 2023. aasta lähenemisprogrammi kohaselt peaksid valitsemissektori investeeringud vähenema 5,1 %-lt SKPst 2023. aastal 3,7 %-le SKPst 2024. aastal. Väiksemates investeeringutes kajastuvad väiksemad riiklikult rahastatud investeeringud ja väiksemad liidu rahastatavad investeeringud.
- (27) 2023. aasta lähenemisprogrammis on esitatud keskpika perioodi eelarvekava aastani 2027. 2023. aasta lähenemisprogrammi kohaselt peaks valitsemissektori eelarvepuudujääk järkjärgult vähenema ja jõudma 2025. aastal 1,9 %-le, 2026. aastal 1,4 %-le ja 2027. aastal 0,9 %-le SKPst. Valitsemissektori eelarvepuudujääk peaks seega jääma programmiperioodi jooksul alla 3 % SKPst. 2023. aasta lähenemisprogrammi kohaselt peaks valitsemissektori võla suhe SKPsse vähenema 66,7 %-lt SKPst 2024. aasta lõpus 56,3 %-le SKPst 2027. aasta lõpuks.

(28) Raha-, eelarve- ja majandusarengupoliitiliselt reageeriti viimastele majanduse ees seisvatele probleemidele koordineerimata viisil, mis vähendas üldise poliitilise reageerimise tulemuslikkust. Rahapoliitikat hakati karmistama 2021. aastal, kuid ekspansiivne eelarvepoliitika jätkus veel ka 2022. aasta alguses. Alates 2021. aastast kehtestati leibkondade ostujõu säilitamiseks mitu ajutist poliitikameedet, millel puudus konkreetne siht ning mis seisnesid hindade ja intressimäärade ülempiiris ja eelarve seisukohast kulukates energiatoetustes. Hinnalagi kehtestati mootorikütustele ja teatavatele põhitoiduainetele. Intressimäära ülempiir kehtestati muutuva intressimääraga hüpoteeklaenude, väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele antud laenude ning suurte pangahoiuste puhul. Enamik neist meetmetest aegub 2023. aastal. Peamiselt on nende meetmete kulu suuremate kaudsete maksude näol kandnud ettevõtted ja finantssektor ning nende moonutav mõju on andnud oma panuse omamaise toodangu vähenemisse ja selliste toodete kallinemisse, mida hinnalaed otseselt ei puuduta. Lisaks sellele ei ole need lasknud nõudlusel takistamatult uue majanduskeskkonnaga kohaneda. Majandusarengupoliitika on tuginenud subsideeritud laenukavadele, et aidata ettevõtetel majandusšokkidega kohaneda. 2023. aasta veebruaris käivitati mahukas subsideeritud ja fikseeritud intressimääradega laenukava, et toetada tõusvate energiahindadega silmitsi seisvaid ettevõtteid. Hinna- ja intressilaid ning subsideeritud laenud on töötanud vastu rahapoliitilistele jõupingutustele inflatsiooni vähendamiseks, muu hulgas vähendades keskpanga vahendite tulemuslikkust. Euroopa Keskpank on leidnud, et teatavad reguleerivad meetmed – sealhulgas pangahoiuste intressimäärade ülempiir – takistavad tulemuslikku rahapoliitikat.

- (29) Eelarve nõrk planeerimine ja täitmine on suurendanud eelarvepoliitika kaldumist ekspansiivsusesse ning mänginud seega rolli paljudes Ungari praegustes makromajanduslikes probleemides. 2016. aastast peale on aastaeelarve väga varase vastuvõtmise tõttu vähenenud makromajanduslike ja eelarveprognooside kvaliteet. Mitmed eelarve paindlikkust käsitlevad eeskirjad ja suured eelarvereservid võimaldasid suuremaid kaalutusõigusel põhinevaid kulusid, mis süvendas eelarvepoliitika protsüklilisust. Üksikjuhtumipõhised kuluotsused tehti sageli eelarveaasta lõpus või võeti need aasta jooksul vastu valitsuse dekreetidega, kohaldamata piisavat parlamentaarset järelevalvet ja konsulteerimata avalikkusega, mis omakorda vähendas eelarve läbipaistvust. Riiklik eelarveraamistik ei ole ära hoidnud suurt eelarvepuudujääki, kuna riiklike eelarve-eeskirjade koostamisel on esinenud vajakajäämisi, sealhulgas protsüklilise iseloomuga võlareegel, keskpika perioodi eelarvekava nõrk täitmise tagamine – mille tõhusust vähendavad veelgi nn ohuolukorra režiimi erisätted – ning riikliku eelarvenõukogu piiratud roll ja vahendid. Riikliku eelarvenõukogu piiratud volitused ja vahendid vähendavad selle võimalusi juhtida tulemuslikult avalikku arutelu eelarveküsimuste teemal.
- (30) Viimase kümnendi jooksul on eluasemete hinnad Ungaris oluliselt tõusnud, olemasolevaid elamuid aga on endiselt piiratud arvul. Hiljutisele hinnatõusule on aidanud kaasa mitte kõige paremini suunatud toetused koduostuks, kuna need olid kättesaadavad ka suurema sissetulekuga leibkondadele, kes juba omasid üht eluaset. Samamoodi ei ole sihtotstarbelised elamuehitusele mõeldud subsiidiumid, sealhulgas toetused, subsideeritud laenud ja käibemaksu soodusmäärad.

(31) Vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 19 lõike 3 punktile b ja V lisa kriteeriumile 2.2 sisaldab taaste- ja vastupidavuskava ulatuslikke üksteist vastastikku tugevdavaid reforme ja investeeringuid, mis tuleb rakendada 2026. aastaks. Ungari teatas vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 14 lõikele 6 oma kavatsusest taotleda rahastust kuni 6 600 000 000 eurot täiendavat laenu toetust. Taaste- ja vastupidavuskava kiire rakendamine on ülimalt oluline, tulenevalt aastani 2026 kehtiva rahastu ajutisest iseloomust. Niisama tähtis on, et Ungari tagaks taaste- ja vastupidavuskavas võetud kohustuste täitmiseks küllaldase haldussuutlikkuse. Uue REPowerEU peatüki kiire lisamine taaste- ja vastupidavuskavasse võimaldab rahastada täiendavaid reforme ja investeeringuid, et toetada Ungari strateegilisi eesmärke energia ja rohepöörde vallas. Kohalike ja piirkondlike omavalitsuste, sotsiaalpartnerite ja muude asjaomaste sidusrühmade süstemaatiline ja tulemuslik kaasamine on jätkuvalt oluline taaste- ja vastupidavuskava ning üleüldise majandus- ja tööhõivepoliitika edukaks rakendamiseks, et tagada laialdane isevastutus üldise poliitilise tegevuskava eest. Ungari taaste- ja vastupidavuskava rakendamine on märkimisväärselt viibinud, kuna nõukogu rakendusotsus, millega kiidetakse heaks Ungari taaste- ja vastupidavuskavale antud hinnang, võeti vastu hilinemisega, 2022. aasta detsembris. Taaste- ja vastupidavuskava kiireks ja järjepidevaks rakendamiseks oleks vaja saavutada 27 eesmärki, mis on seotud kohtute sõltumatuse suurendamisega ning liidu finantshuvide kaitse tagamisega. Enne kui need eesmärgid on täielikult ja nõuetekohaselt saavutatud, ei ole taaste- ja vastupidavuskava raames võimalik väljamakseid teha. Ungarile REPowerEU raames antava toetuse summa on 701,6 miljonit eurot. Ungari kavatses kasutada REPowerEU toetust ja täiendavat laenu energiaga seotud investeeringuteks.

- (32) Komisjon kiitis 2022. aastal heaks kõik Ungari ühtekuuluvuspoliitika programmidokumentid. Ühtekuuluvuspoliitika programmide kiire rakendamine vastastikusel täiendavusel ja koostöös taaste- ja vastupidavuskavaga, sealhulgas REPowerEU peatükiga, on esmatähtis, et viia Ungaris ellu rohe- ja digipöörde, suurendada majanduslikku ja sotsiaalset vastupidavust ning tagada tasakaalustatud territoriaalne areng.
- (33) Lisaks taaste- ja vastupidavuskavas ning ühtekuuluvuspoliitika programmides käsitletud majanduslikele ja sotsiaalsetele probleemidele seisab Ungari silmitsi mitmete muude probleemidega, mis on seotud vaesusega, konkurentsiga tööturul teenuste valdkonnas ja energiaga.
- (34) Ehkki üldised vaesusnäitajad on viimase kümnendi jooksul paranenud, on teatavate ebasoodsas olukorras olevate rühmade (nagu väikese sissetulekuga leibkonnad, lapsed, puuetega isikud, romad ja keskustest kauges maa-asulates elavad inimesed) suhteline olukord halvenenud. Tõsise materiaalse ja sotsiaalse puuduse määr on üks kõrgemaid liidus ja piirkondade vahel on märkimisväärsed erinevused. Eriti kõrge on see laste ja romade puhul. Ebasoodsas olukorras olevatel rühmadel on raskusi juurdepääsul nõuetekohasele sotsiaalabile, haridusele ning tervishoiu- ja töötusimeenustele. Stabiilse sissetulekuga leibkondade sotsiaalne turvavõrk üha nõrgeneb. Maksusüsteem on madalamapalgalistele töötajatele ebasproportsionaalselt koormav. Väikese sissetulekuga leibkondade peamised sissetulekuallikad ei ole viimase kümnendi jooksul sammu pidanud elukallidusega. Miinimumsissetuleku piisavuse määr on üks madalamaid liidus. Hiljutine energia ja toiduainete hindade tõus on väikese sissetulekuga isikute jaoks ebasproportsionaalselt koormav, samas kui toetusmeetmed ei ole enamasti sihtotstarbelised. Hiljutise sotsiaalkaitset puudutavate normide muudatusega vähendati riigi vastutust sotsiaalkaitse pakkumise eest.

- (35) Tööhõivemäär on suhteliselt kõrge, kuid teatavatel ebasoodsas olukorras olevatel rühmadel (nagu romad, väheste oskustega isikud, hoolduskohustustega naised ja puuetega inimesed) on raskusi avatud tööturule sisenemisel tulenevalt puudustest hariduse, koolituse ja sotsiaabisüsteemide ning tööotsijatele mõeldud tugistruktuuride vallas. Väheste oskustega isikute, romade ja puuetega inimeste tööhõivelõhe püsib endiselt suur. Üks viiest tasustatavat tööd otsivast naisest jääb tööturult välja kohustuse tõttu kanda hoolt laste või puuetega ülalpeetavate eest. Hüvitised ja tulemuslike aktiivsete tööturumeetmete kättesaadavus ebasoodsas olukorras olevatele rühmadele on ebapiisav. Töötushüvitise kestus on kolm kuud, samas kui 2022. aasta tööjõu-uuringu andmete kohaselt oli töötuse kestus keskmiselt 9,4 kuud. Kümnest töötuna registreeritud isikust neli ei saa hüvitist. Pikk keskmine registreerimisaeg annab tunnistust probleemidest riiklike tööturuasutuste suutlikkuse vallas. Väheste põhioskustega tööotsijate osakaal on rohkem kui kahekordne võrreldes riigi keskmisega. Õppetegevuses osalevate täiskasvanute osakaal on endiselt madal, eriti väheste oskustega isikute ja töötute hulgas.
- (36) Sotsiaaldialoog on üks nõrgemaid liidus ja selle olukord on hiljuti veelgi halvenenud. Põhiline kolmepoolne organ täidab peamiselt teabejagamis- ja konsultatsioonifoorumi rolli ja sellel ei ole ametlikku õigusraamistikku ning puudub sisuline dialoog, välja arvatud miinimumpalkade kindlaksmääramise teemal. Ehkki õpetajate nappus kujutab enesest üha suurenevat probleemi, piiratakse uute õigusnormidega õpetajate õigusi kollektiivseteks aktsioonideks ja suurendatakse tööandjate võimalusi vallandada tagasiulatuvalt õpetajaid, kes näitavad töötingimuste vastu protesteerimisel üles kodanikuallumatust. Hiljutised reformid, mis võeti ette ilma vastavate ametiühingutega sisulist dialoogi pidamata, mõjutasid negatiivselt tervishoiutöötajate töötingimusi ja vähendasid nende esindatust.

(37) Hiljuti on avalik võim sekkunud mitme turu tegevusse, mis on vähendanud õiguskindlust. Selline sekkumine üldiselt takistas või piiras liidust pärinevaid ja välisinvesteeringuid teatud turgudel, andes praktikas võimaluse ettevõtetele ostuks riigi omanduses olevatele ettevõtetele või valitsusega tihedaid sidemeid omavatele äriühingutele. Samuti kahjustab kõnealune sekkumine tõsiselt ühtse turu ja õigusriigi põhimõtet, vähendades võimalusi kestlikuks majanduskasvuks. Näiteks saab konkreetsetele äriühingutele ja tegevusvaldkondadele osaks diskrimineeriv kohtlemine, rakendades spetsiaalselt väljatöötatud makse, hinna ülempiire ning lühikese etteatamise ja eelneva konsulteerimiseta kehtestataavaid norme. 2020. aastast on valitsus kasutanud selliste meetmete võtmiseks ka oma erakorralisi volitusi, mis tal on nn ohuolukorra raames. Valdkondlikest maksudest saadakse märkimisväärset eelarvetulu. Näiteks kehtestas valitsus hiljuti reguleeritud hinnalae ja 90 % suuruse kasumimaksu tsemendi ja keraamiliste materjalide tootmisele. Tegu on tööstusharudega, kus välisomanduse määr on kõrge. 2022. aasta detsembris suurendas valitsus järsku kindlustuse ja ravimifirmade makse. Pankadele kehtestati paindlike hüpoteeklaenu määrade ülempiir, mis mõjutas nende laenuandmissuutlikkust ja kasumlikkust. Tarbetu surve avaldamiseks teatavatele ettevõtetele, eriti jaemüügi ja transpordi vallas, on kasutatud valikulisi ja meelevaldseid halduskontrolle, trahve ja lubade andmisest keeldumist. Tundub, et valitsuse meelevaldsete sammude vastu puuduvad tulemuslikud vastumeetmed. Jaemüügisektor seisab endiselt silmitsi ettearvamatute õigusnormidega. Rohkem kui 400 ruutmeeri suuruste kaupluste avamisloa saamise või muutmise tingimused ei tundu olevat läbipaistvad ja kohtuliku kontrolli kättesaadavus on küsitav. Jaemüügisektoris kehtiv maks koormab ebaproportsionaalselt suuremaid ettevõtteid, mille peakorter ei asu Ungaris. Valitsus kasutab sageli oma volitusi, et vabastada tehinguid ühinemiskontrollist.

Selliste tehingute mõju majandusele, konkurentsile ja ühtsele turule ei hinnata. Kõnealuste vabastuste kriteeriumid ei ole läbipaistvalt esitatud ja puudub ametlik menetlus nende kriteeriumide või otsuse enda vaidlustamiseks. Sellise sekkumise tulemusena on välisomanduse arvelt suurenenud riigi või riigisõbralike kodumaiste omanike osalus panganduse, telekommunikatsiooni, meedia ning tele- ja raadiohäälingu valdkonnas. Valitsuse liikmete teadete kohaselt võib samasuguseid tehinguid oodata kindlustus-, jaemüügi- ja transpordisektoris, eriti mis puudutab Budapesti lennujaama. Välismaise kapitali ja oskusteabe vähenenud kohalolu, eriti sellistes suure lisaväärtusega sektorites nagu pangandus ja telekommunikatsioon, seab ohtu Ungari võimalused tootlikkuse kasvuks ja innovatsiooniks.

(38) Ungari energiaallikate jaotuses domineerivad nafta ja gaas: kumbki kujutab enesest umbes kolmandikku üldisest energiakasutusest. Tuumaenergia ja taastuvate energiaallikate osakaal on vastavalt 15 % ja ligikaudu 14 %. Ungari sõltub endiselt suuresti Venemaa fossiilkütustest, samuti tuumaenergiast, ja riigi jõupingutused sõltuvuse vähendamiseks Venemaast on aeglased. Kolm neljandikku gaasitarbimisest riigis katab import Venemaalt. 2021. aastal kirjutas Ungari alla pikaajalisele gaasitarnelepingule Gazpromiga ja 2023. aasta aprillis lepiti kokku selle muudatuses seoses täiendavate koguste võimalusega. Sõltuvuse vähendamiseks Venemaa fossiilkütustest on vaja märkimisväärseid lisameetmeid; eriti oluline on süvendada koostööd naaberriikidega – sealhulgas vajaduse korral taristu vallas –, et tagada fossiilkütuste alternatiivsete allikate kättesaadavus. Elektrifitseerimine ja kavandatavad investeeringud energiamahukatesse tööstusharudes suurendavad vajadust elektritootmise järele. Ehkki päikeseenergia tootmisvõimsus on viimastel aastatel märkimisväärselt suurenenud, on taastuvenergia tootmisvõimsus endiselt üks väiksemaid liidus. Tuuleparkide ehitamine on peatatud ja eelduste kohaselt alustatakse seda uuesti pärast õiguslike piirangute kaotamist. Maapõueenergia on alakasutatud. Sageli muutuv õiguskeskkond tingib mitmeid probleeme taastuvenergia arendamisel. Lisaks sellele on tõsine kitsaskoht taastuvate energiaallikate elektrivõrku ühendamisel võrgu piiratud võimsus, samal ajal kui paindlike lahenduste puudumine nõudluse ja pakkumise vallas ning tarbijate piiratud sõnaõigus on oluline takistus puhta ja taastuvatest energiaallikatest saadava elektri tootmise arendamisel. Kuna integratsioon liidu tasakaalustamisturule ei ole optimaalne, on käest lastud võimalus optimeerida võrku täiendava taastuvate energiaallikate võimsuse jaoks.

- (39) Ungaril on märkimisväärne energiatõhususe potentsiaal, eriti elamute puhul. 2022. aasta augustist 2023. aasta märtsini vähenes Ungari maagaasi tarbimine võrreldes eelneva viie aasta sama perioodi keskmise gaasitarbimisega 20 %, st rohkem, kui nõukogu määruses (EL) 2022/1369¹⁶ seatud vähendamiseesmärk 15 %, muu hulgas tulenevalt avalikus sektoris võetud meetmetest ja leibkondade suhtes kohaldatud energiahindade piirmäärade süsteemist. Ungaril soovitatakse jätkata jõupingutusi gaasinõudluse ajutiseks vähendamiseks kuni 31. märtsini 2024, vastavalt nõukogu määrusele (EL) 2023/706¹⁷. Hoolimata hiljutistest muudatustest ei võimalda reguleeritud energiahindade süsteem siiski endiselt hinnasignaali nõuetekohast toimimist ning küllaldaste stiimulite loomist energiasäästuks. Hinnalagesid kohaldatakse ühtviisi kõigi leibkondade suhtes. Subsideeritud reguleeritud hindu võimaldatakse ka suure sissetulekuga leibkondadele, samas kui väikese sissetulekuga pered elavad sageli vähem energiatõhusates elamutes. Nii haavatavate leibkondade toetamise kui ka energiasäästu saavutamise seisukohast oleksid väikese sissetulekuga leibkondadele suunatud kavad tõhusamad.
- (40) Tööjõu ja oskuste nappus rohepöörde jaoks olulistest sektorites ja kutsealadel, sealhulgas nullnetotehnoloogiate tootmine, kasutuselevõtt ja hooldamine, tekitab probleeme üleminekul nullnetomajandusele. Kvaliteetsed haridus- ja koolitussüsteemid, mis vastavad tööturu muutuvatele vajadustele, ning sihipärased täiend- ja ümberõppe meetmed on esmatähtsad, et vähendada oskuste nappust ning edendada töötajate kaasamist ja tööjõu ümberpaigutamist. Kasutamata tööjõupakkumise rakendamiseks peavad kõnealused meetmed olema kättesaadavad, eelkõige rohepöördest enim mõjutatud üksikisikutele ning sektorites ja piirkondades. 2022. aastal oli Ungaris tööjõunappus 31 ameti puhul, mis nõuavad rohepöördeks erioskusi või -teadmisi. Samal ajal on energiamahukate tööstusharude töötajate koolitustel osalemine märkimisväärselt vähenenud ja on nüüd alla liidu keskmise.

---

¹⁶ Nõukogu 5. augusti 2022. aasta määrus (EL) 2022/1369, mis käsitleb gaasinõudluse vähendamise koordineeritud meetmeid (ELT L 206, 8.8.2022, lk 1).

¹⁷ Nõukogu 30. märtsi 2023. aasta määrus (EL) 2023/706, millega muudetakse määrust (EL) 2022/1369 seoses gaasinõudluse vähendamise meetmete nõudluse vähendamise perioodi pikendamisega ning nende meetmete rakendamise aruandluse ja seire tõhustamisega (ELT L 93, 31.3.2023, lk 1).

- (41) Võttes arvesse komisjoni hinnangut, on nõukogu 2023. aasta lähenemisprogrammi läbi vaadanud ja tema arvamus¹⁸ kajastub esitatud soovitus 1.
- (42) Võttes arvesse komisjoni põhjalikku analüüsi ja kõnealust hinnangut, on nõukogu 2023. aasta riikliku reformikava ja 2023. aasta lähenemisprogrammi läbi vaadanud. Määruse (EL) nr 1176/2011 artikli 6 alusel esitatud nõukogu soovitused kajastuvad esitatud soovitus 1. Soovitus 1 osutatud poliitikameetmed aitavad leevendada väga suure hinnasurve ning väliste ja valitsemissektori rahastamisvajadustega seotud haavatavusi. Soovitused 2 ja 4 aitava kaasa soovitus 1 täitmisele,

---

¹⁸ Vastavalt määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 9 lõikele 2.

SOOVITAB Ungaril võtta 2023. ja 2024. aastal järgmisi meetmeid.

1. Võimalikult kiiresti 2023. ja 2024. aastal kaotada kehtivad erakorralised energiatoetusmeetmed ja kasutada sellest tulenevat kokkuhoidu valitsemissektori eelarvepuudujäägi vähendamiseks. Kui energiahindade uue tõusu tõttu on vaja uusi või jätkuvaid toetusmeetmeid, tagada, et sellised toetusmeetmed on suunatud haavatavate leibkondade ja ettevõtete kaitsmisele, on eelarve seisukohast vastuvõetava maksumusega ning säilitavad stiimulid energiasäästuks.

Tagada konservatiivne eelarvepoliitika, eelkõige piirates riiklikult rahastatavate esmaste netokulude nominaalset kasvu 2024. aastal kuni 4,4 %ni¹⁹.

Säilitada riiklikult rahastatavad avaliku sektori investeeringud ning tagada rahastust antavate toetuste ja muude liidu vahendite tulemuslik kasutuselevõtt, eelkõige rohe- ja digipöörde edendamiseks.

Jätkata pärast 2024. aastat keskpika perioodi eelarvestrateegia rakendamist, mis hõlmab järkjärgulist ja kestlikku konsolideerimist koos investeeringute ja reformidega, mis soodustavad hoogsamat kestlikku majanduskasvu, et saavutada keskpikas perspektiivis usaldusväärne eelarvepositsioon.

Jätkata makromajanduspoliitika tõhusat koordineerimist ja selget piiritlemist, et tagada eelarve ja välispositsiooni jätkusuutlikkus. Kaotada järk-järgult hindade ja intressimäärade ülempiirid, et vähendada nende moonutavat mõju ja hõlbustada rahapoliitika sujuvat üleminekut. Suunata eluasemesektori toetusmeetmed väikese sissetulekuga leibkondadele. Tugevdada keskpika perioodi eelarveraamistikku, seada aastaeelarvete koostamine vastavusse eelarveaastaga ja piirata kaalutusõigust aastaeelarvete täitmisel.

---

¹⁹ See vastab hinnangute kohaselt 2024. aastal struktuurse eelarvepositsiooni iga-aastasele parandamisele vähemalt 0,5 % SKPst, nagu on kirjeldatud põhjenduses 24.

2. Saavutada kiirkorras nõutavad eesmärgid ja sihid seoses kohtute sõltumatuse suurendamisega ning meetmetega liidu finantshuvide kaitseks, et võimaldada oma taaste- ja vastupidavuskava kiiret ja järjepidevat rakendamist. Viia kiiresti lõpule töö kava „REPowerEU“ peatükiga, eesmärgiga alustada kiiresti selle rakendamist. Jätkata ühtekuuluvuspoliitika programmide kiiret rakendamist täielikus vastastikusel täiendavuses ning koostoimes taaste- ja vastupidavuskavaga.
3. Parandada sotsiaalsüsteemi, sealhulgas töötushüvitiste piisavust. Parandada tõhusate ja aktiivsete tööturumeetmete kättesaadavust, eriti mis puudutab kõige ebasoodsamas olukorras olevate rühmade täiendõppevõimalusi, ja tagada tõhus sotsiaaldialog. Parandada teenuste valdkonnas õigusraamistikku ja konkurentsi, vältides valikulist ja meelevaldset haldussekkumist ning spetsiaalselt väljatöötatud normide kasutamist, millega pannakse konkreetne ettevõtte teenimatult soodsasse või ebasoodsasse olukorda, tehes äritehingute puhul korrapäraselt järelevalvet konkurentsinoüete järgimise üle ja vähendades erakorraliste meetmete kasutamist rangelt vajalikuni, vastavalt ühtse turu ja õigusriigi põhimõttele.

4. Vähendada üldist sõltuvust fossiilkütustest, kiirendades taastuvate energiaallikate, sealhulgas tuuleenergia, maapõueenergia ja kestliku biometaanu kasutuselevõttu, ennekõike lihtsustades loamenetlusi, korraldades samal ajal korrapäraselt keskkonnamõju hindamisi ning luues toetava ja prognoositava õiguskeskkonna. Kaotada järk-järgult fossiilkütuste toetused. Reformida energiaturu tasakaalustamise ja tariifide kehtestamise eeskirju, et võimaldada kulude katmist ja võrgu optimaalset kasutamist. Uuendada vajaduse korral elektritaristut, sealhulgas võrgu ja salvestusvõimsuse vallas. Mitmekesistada fossiilkütuste importi, et vähendada oluliselt sõltuvust Venemaast, muu hulgas süvendades koostööd teiste liikmesriikidega, sealhulgas vajaduse korral taristu vallas. Suurendada energiatõhusust, ennekõike hoonetes, ja jätkata jõupingutusi üldise gaasitarbimise vähendamiseks. Korrigeerida praegust reguleeritud energiahindade süsteemi, et soodustada energia säästmist, pakkudes samal ajal sihipäraselt toetust väikese sissetulekuga leibkondadele. Suurendada poliitilisi jõupingutusi rohepöördeks vajalike oskuste ja pädevuste pakkumiseks ja omandamiseks.

Brüssel,

*Nõukogu nimel
eesistuja*
